

Työryhmä: Hankkeilla lisää lähiruokaa? Kehitys- ja tutkimustyön tavoitteita, tuloksia ja kohdentamisen tarpeita

Paikallisten lähiruokatuottajien kansallinen verkosto. Johtopäätöksiä Kestävät hankinnat ja HealthyGrowth -hankkeiden kokemuksista

KeHa toteutettiin vuosina 2011-2014 yhteistyössä Ekocentrian, MTT:n, Kuule ry:n ja julkisen aterian toimijoiden kesken. Tavoitteena oli vahvistaa käytännön toimijoiden hankintaosaamista ja siten lisätä lähiruoan osuutta julkisessa ateriasa. Hanke toteutettiin 8 pilottipaikkakunnalla. Jokaisessa pilottikohteessa toimijat valitsivat yhden lähiruokatuotteen, jonka käyttö haluttiin vakiinnuttaa julkisen aterian osaksi. MTT:n tehtävänä oli laatia näistä tuotteista kokonaisvaltainen kestävyysarvio kilpailutusta silmälläpitäen. Kestävyyttä arvioitiin sekä ympäristövaikutusten että sosiaalisten vaikutusten kannalta.

Lähiruoan käytön lisäämistä julkisen aterian tarjonnassa vaikeuttaa ennen kaikkea kuntapäätäjien heikko sitoutuminen ja tarjonnan riittämätön volyymi, ei niinkään kilpailuskriteerien puuttuminen. Hanke nosti esiin monipuolisesti julkisen aterian yhteiskunnallisia vaikutuksia. Näitä ovat aluetalouteen, työllisyyteen ja työoloihin sekä sosiaalisen pääomaan liittyvät kysymykset. Myös ruokakulttuuriin, ruokakasvatukseen, tuotteiden laatuun ja asiakastyytyvyyteen liittyviä näkökulmia tuotiin esiin. Uuden hankintalain myötä niiden merkitys hankintojen kilpailutuksessa kasvaa.

Pienet lähiruokayritykset ovat varteenotettava vaihtoehto voimakkaasti keskittyneen ruoka-alan isojen toimijoiden rinnalla ainoastaan, jos ne pystyvät tarjoamaan riittävästi tuotteita julkisen ruokapalvelun tarpeisiin. Tarjonnan volyymin turvaaminen ja tuotteiden esikäsittely edellyttää lähiruokaketjun toimijoiden keskinäistä yhteistyötä sekä tuotevalikoiman kehittämistä yhdessä ruokapalvelun ammattilaisten kanssa. Kysymyksessä on toimintamalli, jossa yrittäjä ottaa vastuun raaka-aineen keräilystä, tuotteiden esikäsittelystä, niiden väliaikaisesta varastoinnista ja toimittamisesta laitospöytäöihin. Tällainen yritys voisi olla yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon osuuskunta tai sosiaalinen yritys, joka työllistää vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä.

Lähiruoan lisäämisessä ei ole kysymys yksittäisistä, paikallisista ruoka-alueista, vaan ne kytkeytyvät toisiinsa monin tavoin ja täydentävät toistensa elintarviketuotantoa. Tavoitteena on paikallisten lähiruokatuottajien kansallinen verkosto, jonka puitteissa yhteistyötä rakennetaan ottamalla huomioon eri ruoka-alueiden olemassa olevat resurssit ja tarpeet.